טעמו וראו

מכבשונם של רבותינו הקוה"ט משושלת קוזמיר מודז'יץ | פרשת וישלח תשפ"ז | שנה י' | גליון מספר תס"ט

דא"ח מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

דברי אלקים חיים יסודות בעבודת השי"ת, נצוצין דנורא היפים לשעתם ולדורות, שהשמיע בקדשו כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בשולחן הטהור בשל"ס פרשת ויצא תשפ"ז, קוֹל ה' בַּכֹּחַ קוֹל ה' בֶּהָדָר, קוֹל ה' שֹׁבֵר אֲרָזִים, קוֹל ה' חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ בבית מדרשינו, במקהלות ברוב עם.

כתוב בתוה"ק (בראשית כח י) וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע.

עוד כתוב (בראשית כח טז) אָכֵן יֵשׁ ה' בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְאָנֹכִי לֹא יָדָעְתִּי.

עוד כתוב (בראשית כח כ) אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי וּשְׁמָרַנִי בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה.

א] אפ"ל בס"ד אָכֵן יֵשׁ ה' בַּמָּקוֹם הַזֶּה, יעקב אבינו הגיע להכרה ש'אָכֵן' בגימ' עם הכולל 72 כמנין 'חסד', ושם הוי"ה רחמים, שכל מה שהשי"ת עושה הוא חסד, הוא להביא חסדים, וְ'אָנֹכִי' בגימ' עם האותיות 86 כמנין 'אלהים', מידת הגבורה לֹא יָדָעְתִּי, אלא הכל הוא רק חסדים ורחמים, הכל זה בשביל להביא חסד.

ב] או בדרך דומה אומר יעקב אבינו אָכֵן יֵשׁ ה', כל הנעשה בעולם הכל בהשגחת השי"ת, כי שם הוי"ה בפשוטו מורה שהשי"ת מהוה את הכל, וְאָנֹכִי בגימ' טבע – לֹא יָדָעְתִּי, איני מכיר, כי הרי הכל נעשה בהשגחת השי"ת.

וכאשר אדם יודע ומאמין שהכל נעשה מהשי"ת בהשגחתו, הוא ממשיך על עצמו הנהגת שם הוי"ה כמו שמובא מזקני הגה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א, וממתק את הדין בשורשו.

ג] ודברים אלו לכאו' מרומזים במש"כ ה"מגלה עמוקות" ש"וַיֵּצֵא" ר"ת ו'ירא י'עקב צ'ורת א'לף, ובפשטות הכוונה שיעקב אבינו ראה בכל דבר את אלופו של עולם, ושבא מאלופו של עולם.

אבל אפשר בס"ד להוסיף בזה, האות אל"ף מורכבת מכמה אברים, גוף האות הוא ו"ו ועליו שני יודי"ן, יו"ד מלמעלה ויו"ד מלמטה, בגימ' כ"ו, כגימ' שם הוי"ה הק', שראה בכל דבר הנהגת שם הוי"ה, הנהגת חסד, שהכל חסדים ורחמים, וכדרך הראשונה שאמרנו.

או שראה בכל דבר שם הוי"ה, שהשי"ת מהוה את הכל, שהכל מהשגחתו ית', וכדרך השניה שאמרנו בס"ד.

ד] ולפי"ז אפ"ל אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי וּשְׁמָרַנִי בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה, אלהים זה מידת הגבורה, ואם מאמין שאֱלֹהִים עִמָּדִי, שגם מה שנראה כמידת הגבורה הוא עִמָּדִי, לטובתי, לעשות לי טובה, אזי וְהָיָה ה' לִי לֵאלֹהִים, שם אלהים מלובש וממותק בשם הוי"ה.

ה] בפרשה רואים את גודל וענין הרצון, ה"דברי ישראל" מביא על הפסוק (בראשית לא ל) כִּי נִכְסֹף נִכְסַפְתָּה לְבֵית אָבִיךָ, שזהו לשון כיסופין ורצון, ומביא מהזוה"ק בְּשׁוֹא גַּלְיוֹ אַתָּה תְּשַׁבְּחֵם, שבחא הוא לון וכו', מכאן כל מאן דכסיף לאסתכלא ולמנדע, אע"ג דלא יכול, שבחא אידהו דיליה, וכלא משבחין ליה.

ומבאר שזה מדבר על דור עקבתא דמשיחא, קטני הדעת וגדולי הטרדות בעוני ודוחק שמעביר על דעת קונם, דלא יכלו לאסתכלא ולמנדע, אמנם אעפ"כ אם עכ"פ יש לו תשוקה ורצון לאבינו שבשמים והוא כסיף למנדע, אע"ג דלא יכול, שבחא איהו דיליה, וכלא משבחין ליה.

ומביא מהמגיד ממעזריטש זצוק"ל שרוח הקודש גילה אם יהיה זמן זה שיהיה חשק גדול לבני אדם לידע את השם ולדבק בו, אז ירצה החשק הזה בעולה וככל הכוונות ואז יהיה הגאולה במהרה בימינו.

רק צריך שהתשוקה תהיה באמת לא ברמאות, וע"ז רמז כאן הכתוב, גם שהכסופין נחשבים מאד, אבל למה גנבת, שלא יהיה ברמאות.

ו] ואפ"ל עוד בס"ד מהפרשה את ענין וחשיבות הרצון, הגמ' בחולין (חולין צא ב) כי מטא לחרן אמר אפשר שעברתי על מקום שהתפללו אבותי ולא התפללתי בו, יהב דעתיה למהדר וחזר עד בית אל וקפצה לו הארץ.

רואים שרק היה לו רצון, יהיב דעתיה, ומיד קפצה לו הדרך, פתחו לי פתח כחודו של מחט, ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם.

ז] הִנֵּה סֻלָּם מֻצָּב אַרְצָה וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמָיְמָה (בראשית כח יב), אפ"ל בס"ד שמרמז על מה שהבריאה בעולם הזה הכל מֻצָּב אַרְצָה, כל אחד יכול לעשות מה שהוא רוצה, אבל צריך לדעת שׁוְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמָיְמָה, כל מה שאדם עושה כאן בעולם, מגיע לשמי שמים, ובונה, או חלילה מחריב ומקלקל, צריך שיעמוד למול עיני האדם תמיד שׁוְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמָיְמָה, כל פעולותיו פועלים בשמים.

ח] סֻלָּם כתוב בבעל הטורים בגימ' סיני, ואפ"ל שהתורה שניתנה בסיני מֻצָּב אַרְצָה וכל הרוצה ללמוד יבוא וילמד, אבל צריך שידע את הכוונה שצריך בלימוד התורה, מש"כ הב"ח (או"ח סי' מה) שהלימוד יהיה ע"ד שמקשר עצמו לרבש"ע, וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמָיְמָה, להיות קשור לשמים.

או כמ"ש בשם הבעש"ט שהלימוד יהיה בשביל שיהיה מרכבה לשכינה הק', וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמָיְמָה.

ט] רגילים אנו להביא כידוע העולם מתחלק למדרגות שונות, ומקובל מהאר"י הק' שבין כל מדרגה ומדרגה יש ממוצע, כי כל מדרגה צריכה עליה, והעליה שלה הוא ע"י הממוצע, ומובא מרבי פנחס מקוריץ זצוק"ל וחלק מזה מביא בשמו ה"בני ישששכר" (מאמרי חודש ניסן מאמר יא – חולו של מועד) שבין הדומם לצומח יש ממוצע אלמוגים, ובין צומח למדבר יש את אדני השדה, שהוא טורף כל מה שלידו, ובין חי למדבר יש את הקוף, ובין האומות לישראל יש את הגרים, ובין תורה שבכתב לתורה שבעל פה יש את הקרי וכתיב, ובין יום השישי לשבת בין ימי החול לשבת, יש תוספת שבת, בין עולם הזה לעולם הבא יש את אליהו, בין שבת לחול שאחריו יש את אליהו, ששבת זה עולם הנשמות וחול זה עולם הגוף, ובניהם זה הבחינה של אליהו, ולכן במוצאי שבת אומרים ומזכירים את אליהו.

בין לשון הקודש לשאר לשונות יש את התרגום, בין ארץ ישראל לחוץ לארץ יש את גלעד ועבר הירדן, בין בהמה לחיה יש את הכוי, ובין ירק לאילן יש את האתרוג, שהוא שווה לאילן בכמה דרכים ולירק בכמה דרכים.

ממעיינם הטהור של רבוה"ק

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו (לב ד)

ידועה קושית העולם, מהו 'לְפָנָיו', שנראה כמיותר, ויכלה התוה"ק לכתוב 'וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים אֶל עֵשָׂו'.

מיישב ומבאר מרן כ"ק ה"אמרי אש" זצוק"ל, ובתוך הדברים יבואר מה הכוונה 'מלאכים ממש', וכי יש מלאכים שאינם 'ממש'? וכן למה אסור להשתמש במלאכים, ואיך יעקב אבינו השתמש במלאכים.

מסביר ה"אמרי אש" הטעם שהמלאכים מקפידים שלא ישתמשו בהם, מאחר שבעולם העליון הם כולם רוחניים, ומשיורדים לעולם הזה, עולם הגשמי, עולם העשיה, עולם החומרי, מתגשמים קצת. וכשם שמצינו אצל המלאכים שבאו לאברהם אבינו דכתיב בהו (יח ח) וַיֹּאכֵלוּ – נראו כמו שאכלו (רש"י), והיה להם כבר קשר עם גשמיות, דקודם לכן המלאך מופרש לגמרי מזה וכולו רוחניות, ובזה שירדו לעולם הזה כבר נהיה להם קשר עם גשמיות – וַיֹּאכֵלוּ, ואף על פי שלא אכלו אלא רק עשו עצמם כאוכלים מכל מקום זה כבר קשר ושייכות עם ענין גשמי, וכיון שיורדים מעולם העליון לעולם הזה מתגשמים מעט, לכך מקפידים המלאכים שלא ישתמשו בהם.

אבל אצל יעקב אבינו לא יכלו להקפיד, דהלא ממילא כבר ירדו עוד קודם, דכתיב (לב ב) 'וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים' שהשי"ת שלח לו מלאכים שישמרוהו וילוותהו בכניסתו לארץ, ואם כן כבר שהו בעולם הזה וכבר נתגשמו, משום הכי התיר לעצמו להשתמש בהם.

זהו שבא ליישב באומרו 'לְפָנָיו', וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים, ולכאורה מי התיר לו להשתמש במלאכים, על זה אומר 'לְפָנָיו', לפי שכבר היו כאן לפניו בשליחות אחרת, שוב לא חשש יעקב על ענין זה. וזה הדגש שכתב רש"י 'מלאכים ממש', שכבר היה להם חלק ממשות גשמי בעולם הזה עוד מקודם, ממילא אין להם עוד קפידא על זה, ויכול יעקב אבינו להשתמש בהם.

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו (לב ד)

והשאלה ידועה, מהו הלשון 'לְפָנָיו' שנוסף בפסוק, שנראה כמיותר, שיכל לומר 'וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים אֶל עֵשָׂו'.

מבאר מרן ה"אמרי שאול" בספרו "ישא ברכה" שמכוון למלאך אוריא"ל אשר הולך לפני האדם כמ"ש מלפני אוריאל.

ומאריך לבאר מי הם ד' מלאכי חבלה? מתי נוצרו? ותיקונם.

הנה בפרשת תולדות, (כז מג–מה) אומרת רבקה ליעקב: וְעַתָּה בְנִי שְׁמַע בְּקֹלִי, וְקוּם בְּרַח לְךָ, אֶל לָבָן אָחִי חָרָנָה, וְיָשַׁבְתָּ עִמּוֹ יָמִים אֲחָדִים, עַד אֲשֶׁר תָּשׁוּב חֲמַת אָחִיךָ, עַד שׁוּב אַף אָחִיךָ וגו', ויל"ד כפל הלשון, תָּשׁוּב חֲמַת אָחִיךָ שׁוּב אַף אָחִיךָ?

ונראה לי כי ידוע שיש ד' מלאכי דין, **א)** משחית **ב)** עון **ג)** אף **ד)** חימה, ומבואר בתהילים (עא לח) וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ.

וי"ל כי נצמחו אלו מלאכי דין באופן הזה [היינו איך נוצרו אותם משחיתים], **אף** נצמח מחטא אדם הראשון, וכמ"ש (בראשית ג א) אַף כִּי אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִכֹּל עֵץ הַגָּן וגו', וזהו דאיתא (ב"ר פי"ט ב) ד' פתחו באף, ונחשב הראשון הנחש בחטאו של אדה"ר.

עון נצמח מחטאו של קין, וכמ"ש (בראשית ד יג) גָּדוֹל עֲוֹנִי מִנְּשֹׂא, ולכך נידון ב"נָע וָנָד תִּהְיֶה", עפ"י הידוע עו"ן נוטריקון **ותהי נדחו עליו**.

משחית נצמח מדור המבול, וכמ"ש (בראשית ו יב) כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דַּרְכּוֹ, ולכך אמר הקב"ה (בראשית ו יג) וַהֲנֵנִי **מַשְׁחִיתָם** אֶת הָאָרֶץ, וכיון שניתן רשות **למשחית** אינו מבחין.

חימה נצמח מדור הפלגה, ע"י הגיאות והגבהות שלהם, באומרם (בראשית יא ד) נִבְנֶה לָּנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַּשָּׁמַיִם, ואיתא כל המתגאה מרבה **חימה**.

והנה התיקון מכל אלה הותחל ע"י האבות, היינו אברהם תיקן **משחית**, כי בשעה שניתן רשות למשחית אינו מבחין, ואברהם התפלל לפני ה' (בראשית יח כג) הַאַף תִּסְפֶּה צַדִּיק עִם רָשָׁע, הרי בקש להבחין, ולא עוד שאמר (שם פסוק כח), אוּלַי יַחְסְרוּן חֲמִשִּׁים הַצַּדִּיקִם חֲמִשָּׁה הֲתַשְׁחֵית בַּחֲמִשָּׁה אֶת כָּל הָעִיר וַיֹּאמֶר [הקב"ה] לֹא אַשְׁחִית וכו'.

ויצחק תיקן **עון**, כי איתא במדרש (ב"ר פנ"ו ט) שע"י העקידה אמר הקב"ה אם יבואו לידי עבירות ועוונות אמחול להם.

ויעקב תיקן **אף**, הוא ע"י כח התורה, וזהו (קהלת ב ט) אַף חָכְמָתִי עָמְדָה לִּי, ובמדרש (קה"ר שם) התורה שלמדתי באף עמדה לי, א"כ התורה היא תיקון לאף.

ויוטעם לפי"ז מה שרשום בסידורי האר"י על תיבת **אפו** שם המלאך **אוריאל** שהוא מלאך התורה, עי' זוה"ק פר' יתרו שאוריאל הוא נגד החודש סיון שבו נתנה התורה.

ורבקה רמזה לו שהוא צריך לתקן את האף והחימה, וזהו חֲמַת אָחִיךָ וְאַף אָחִיךָ, אבל יעקב תיקן רק את האף.

וזהו המלאך ששלח לעשו, מלאך אוריאל שהוא לפני האדם, וכמ"ש מלפני אוריאל, וזהו וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו. ומפני שלא תיקן את החימה נתיירא.

וַיִּקַּח מִן הַבָּא בְיָדוֹ (לב יד)

ה"דברי ישראל" עומד על הלשון "וַיִּקַּח" שהיה מתאים יותר לכתוב "ויתן"? גם הלשון "מִן הַבָּא בְיָדוֹ" הוא קצת לא מובן, מהו מִן הַבָּא?

מחדש ה"דברי ישראל" ש"מִן הַבָּא" היינו מהלהבא, והענין הוא כך, כשראה יעקב אבינו את עצמו בקטנות, ואמר 'קָטֹנְתִּי' נתמעטו זכויותי, וסבר שאין בידו זכות מן העבר, לקח בידו מן להבא, על דרך הנאמר ביציאת מצרים (שמות ג יב) בְּהוֹצִיאֲךָ... תַּעַבְדוּן וכו' כפירוש רש"י עי"ש. וזהו הפי' 'וַיִּקַּח מִן הַבָּא בְיָדוֹ', היינו שלקח בידו הזכות מן להבא כנ"ל.

והאמת שכדברים האלה דיבר כבר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בשל"ס פר' חיי שרה תשע"ט, ששונה דין עבירה שאין הקב"ה דן על העתיד, וכמו שאומרים חז"ל (ראש השנה טז ב) שאדם נידון על "בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם", אבל זכותיים של אדם, האדם נידון גם על העתיד, והדברים מבוארים שם ב"דברי ישראל" על שני חיי שרה שכולם שווים לטובה.

לע"נ מו"ח הרה"צ רבי ירמיהו בן רבי
[חיים יעקב] אליהו שפירא זצ"ל
נלב"ע יט בתשרי ד' דחוה"מ סוכות
תשפ"א

ולע"נ הרה"ג רבי יצחק בן רבי
אברהם יוסף זצ"ל
נלב"ע עש"ק כ"ב בסיון תשע"א